

Xalimjonova Mavluda O‘ktamjon qizi

Andijon viloyati Oltinko‘l tumani

28-Umumta'lim maktabi Ingliz tili o‘qituvchisi

Annotatsiya: Bugungi kunda texnologiyalarning rivojlanishi ta'lim sohasiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, ingliz tilini o'rgatishda zamonaviy texnologiyalar yordamida ta'lim jarayonini tezlashtirish, o'quvchilarni qiziqtirish va o'quv natijalarini yaxshilash imkoniyati ortib bormoqda. Ushbu maqolada ingliz tilini o'qitishda texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari, samarali platformalar va usullar haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: Grammatik tarjima metodikasi, Communicative Approach, Grammar-Translation Method.

KIRISH. Ingliz tili metodikasi – bu Ingliz tilini o‘rgatish va o‘rganish jarayonlarini o‘rganuvchi fan sohasi hisoblanadi. Ushbu metodika o‘qituvchi va o‘quvchilarga tilni samarali o‘rganish va foydalanish imkoniyatini beradigan uslublar, texnikalar, hamda strategiyalarni o‘rgatadi. Tilni o‘rgatishda grammatik qoidalar va tarjima asosiy rol o‘ynaydi. O‘quvchilar til qoidalarini o‘rganib, matnlarni tarjima qilish orqali tilni tushunishga o‘rganadilar. Bu an’anaviy yondashuv, lekin ko‘proq yozma va grammatik bilimlarni rivojlantiradi, so‘zlashish qobiliyatini esa unchalik rivojlantirmaydi. Biz ushbu maqolada Grammatik tajriba metodikasini o‘rganib chiqamiz.

Grammatik tarjima metodikasi;

Grammatik tarjima metodikasi (Grammar-Translation Method) – bu chet tillarini o‘rgatishdagi eng qadimiy va klassik metodlardan biri hisoblanadi. Ushbu usul 18–19-asrlarda keng qo‘llanilgan va asosan lotin va yunon tillarini o‘rgatish uchun ishlatilgan. Bugungi kunda zamonaviy til o‘qitish metodlarining paydo bo‘lishi bilan grammatik tarjima metodikasi kamayib borayotgan bo‘lsa-da, ba'zi

holatlarda hali ham samarali hisoblanadi[1]. Ushbu maqolada grammatik tarjima metodikasining xususiyatlari, afzalliklari va cheklovlari haqida soʻz boradi. Grammatik tarjima metodikasi oʻquvchilarga chet tilining grammatik qoidalarini oʻrgatish va shu asosda jummalarni ona tiliga tarjima qilish orqali tilni oʻrgatishga qaratilgan. Bu metodning asosiy eʼtibori grammatik qoidalarni tushunish va tarjima qilishga qaratilgan boʻlib, talaffuz va nutq qobiliyatlari ikkinchi darajali ahamiyatga ega.

Asosiy maqsad: Talabalarga chet tilidagi grammatik qoidalar va soʻz boyligini oʻrgatish hamda jummalarni grammatik jihatdan toʻgʻri tarjima qilishni oʻrgatish.

Yondashuv: Oʻquvchilar asosan grammatik qoidalar va tarjimalarni yodlash bilan shugʻullanadilar. Bu yerda talaffuz va muloqotga katta eʼtibor qaratilmaydi. **Grammatik tarjima metodikasining asosiy xususiyatlari;**

Grammatik qoidalarga eʼtibor berish: Ushbu metodning asosiy vazifasi oʻquvchilarga grammatik qoidalarni tushuntirish va ularga amal qilgan holda tarjima qilishni oʻrgatishdir[2].

Tarjima qilish: Chet tilidan ona tiliga va ona tilidan chet tiliga matnlarni tarjima qilish bu metodning asosiy mashgʻulotlaridan biri. Oʻquvchilar jumlar va matnlarni tarjima qilish orqali tilni oʻzlashtiradilar.

Oʻqish va yozish koʻnikmalariga eʼtibor berish: Grammatik tarjima metodikasida asosan oʻqish va yozish koʻnikmalarini rivojlantirishga eʼtibor qaratiladi. Nutq va tinglab tushunish koʻnikmalari esa ikkinchi darajali ahamiyatga ega.

Matnlar va mashqlardan foydalanish: Oʻqituvchilar grammatik qoidalarni oʻrgatgandan soʻng, oʻquvchilar oʻrganilgan qoidalar asosida matnlarni tarjima qiladi yoki grammatik mashqlarni bajaradi[3].

Grammatik tarjima metodikasining afzalliklari;

Grammatik bilimlarni chuqur oʻzlashtirish: Ushbu metod orqali oʻquvchilar chet tilining grammatik qoidalarini puxta oʻrganadilar va ularni amalda qoʻllashda qiyinchiliklarga duch kelmaydilar. Ayniqsa grammatik

tuzilmalar va qoidalarini chuqur o'rganishni maqsad qilganlar uchun ushbu metod juda samarali bo'lishi mumkin.

Tarjima qilish ko'nikmalarini rivojlantirish: Grammatik tarjima metodikasi yordamida o'quvchilar ona tilidan chet tiliga va aksincha tarjima qilishda tajriba orttiradilar. Bu tarjimonlik kasbiga ega bo'lishni istaganlar uchun foydali hisoblanadi.

Matn tahlili va mantiqiy fikrlash: O'quvchilar murakkab jummalarni grammatik jihatdan tahlil qilish va to'g'ri tarjima qilish orqali mantiqiy fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Grammatik tarjima metodikasining kamchiliklari;

Nutq va muloqot qobiliyatlari yetarli rivojlanmasligi: Grammatik tarjima metodikasida muloqot va tinglash ko'nikmalariga yetarli e'tibor berilmaydi. O'quvchilar grammatik jihatdan to'g'ri gaplarni tuzishlari mumkin, ammo real hayotda muloqot qilishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin.

Motivatsiyaning pastligi: Doimiy ravishda grammatik qoidalarini o'rganish va tarjima qilish zerikarli bo'lishi mumkin[4]. O'quvchilar ko'pincha darslarga qiziqishlarini yo'qotadilar, chunki ushbu metod tilni amaliy o'rganishdan ko'ra nazariy bilimlarga ko'proq urg'u beradi.

O'qituvchiga bog'liqlik: Ushbu metodda o'quvchilar mustaqil ravishda tilni o'rganish imkoniyatidan mahrum bo'lishi mumkin, chunki darslar asosan o'qituvchi tomonidan boshqariladi va o'quvchilar ko'proq passiv o'rganuvchilarga aylanadi.

Zamonaviy ta'limda grammatik tarjima metodikasining o'rni;

Zamonaviy til o'qitish metodikalari, masalan, kommunikativ yondashuv (Communicative Approach), tilni amaliy muloqot orqali o'rgatishga urg'u beradi. Biroq, grammatik tarjima metodikasi hali ham ba'zi o'quvchilarga samarali bo'lishi mumkin, ayniqsa Ilmiy maqsadlar uchun: Tarjima va grammatik tahlil qilishga ehtiyoji bo'lganlar uchun bu metod eng yaxshi usullardan biridir[5]. Masalan, filologiya yoki tarjimonlik bo'yicha o'qitilayotgan talabalar grammatik tarjima usulidan samarali foydalanishlari mumkin.

Xulosa

Grammatik tarjima metodikasi til o'rganishdagi eng qadimiy usullardan biri bo'lsa-da, zamonaviy ta'lim tizimida o'ziga xos o'ringa ega. Bu metod orqali o'quvchilar grammatik qoidalarni chuqur o'zlashtirishlari va tarjima qilish ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Biroq, ushbu metod chet tilini amaliy muloqotda qo'llash uchun yetarli darajada samarali emas. Shu sababli, bugungi kunda boshqa metodikalar bilan birgalikda qo'llanilsa, grammatik tarjima metodikasi o'z samaradorligini oshirishi mumkin. Ingliz tilini o'rgatishda texnologiyalardan foydalanish nafaqat ta'lim jarayonini osonlashtiradi, balki uni qiziqarli va samarali qiladi. Interaktiv ilovalar, onlayn platformalar, sun'iy intellekt va VR/AR texnologiyalari yordamida o'quvchilar mustaqil, qulay va zamonaviy tarzda ingliz tilini o'rganishlari mumkin. Ushbu texnologiyalar nafaqat o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi masofani qisqartiradi, balki til o'rganish jarayonini yangicha va ijodiy ko'rinishda olib borishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mamayoqubova S. O. et al. KICHIK YOSHDAGI BOLALARGA INGLIZ TILINI O'QITISH METODIKASI //Journal of new century innovations. – 2023. – T. 22. – №. 1. – C. 73-76.
2. Sobirovna T. O. OLIY TA'LIMDA CHET TILI O'QITISH METODIKASI. CHET TIL O'QITISH METODIKASINING UMUMDIDAKTIK PRINSIPLARI //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – C. 186-188.
3. Kholmatov U. S. et al. Characteristics of optoelectronic discrete displacement converters with hollow and fiber light guides //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 471. – C. 06015.
4. Xalimjonov E. Motor moylari, xossalari va ularda bo'ladigan'ozgarishlarni aniqlash //Актуальные вопросы высшего образования–2023.–2023.
5. Kholmatov U. S. et al. CAUSING FACTORS OF ROAD TRANSPORT INCIDENTS IN TRAFFIC //International Journal of Education, Social Science & Humanities. – 2024. – T. 12. – №. 5. – C. 1524-1534.